

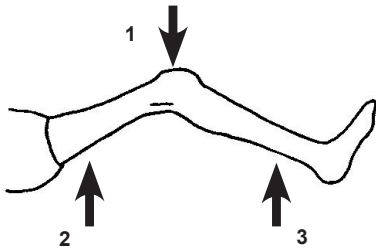
Контрактураларды оңдоо

Бул бөлүмдө муундарында **контрактуралар** бар аяктарды бара-бара жазуу үчүн колдонулуучу көмөкчү каражаттар каралат.

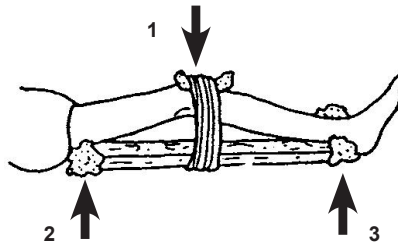
Контрактуралар, алардын себептери жана алардын алдын алуу иш-чаралары тууралуу маалыматтар 8-бөлүмдө келтирилген. Контрактуралардын алдына алууда жана аларды оңдоодо колдонулган көнүгүүлөр 42-бөлүмдө каралган. Контрактуралар боюна кошумча маалыматтарды 647-беттеги АЛФАВИТТИК КӨР-СӨТКҮЧтөн караңыз.

Муундардагы контрактураларды көпчүлүк учурда гипстүү таңуулардын же ортездердин жардамы менен муундарды чоюлган абалында узак убакыт **жумшак**, бирок бекем кармоо жолу аркылуу бара-бара оңдоого болот. **Жумшак** деген сөздү баса белгилейбиз, анткени бул ишти чоң этияттык менен жасабаса, **жаракат келтирип алуу оңой эле**.

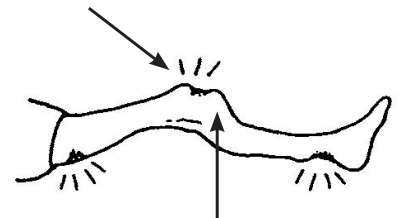
Бутту жазуу үчүн, 3 жеринен басым келтирүү керек.

Теорияда, бутту минтип деле жазуу мүмкүн.

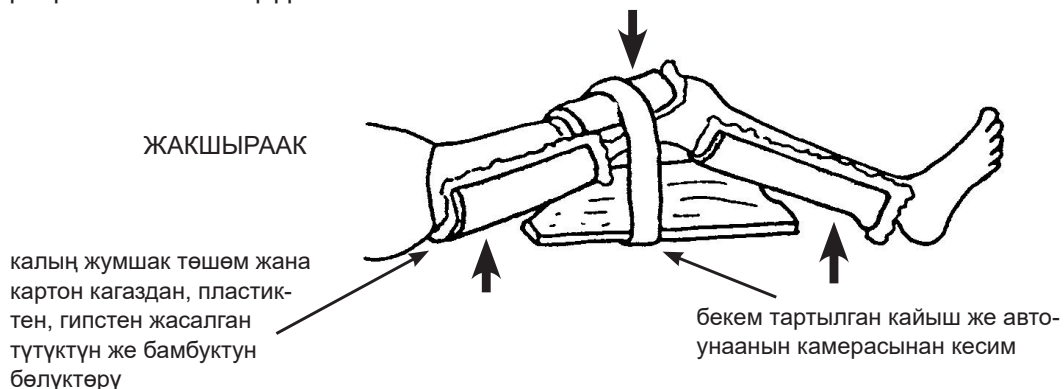

Чынында, мындай ыкма шакшак бутту баскан жерлерде эт оюулар пайда болуусуна алып келет.

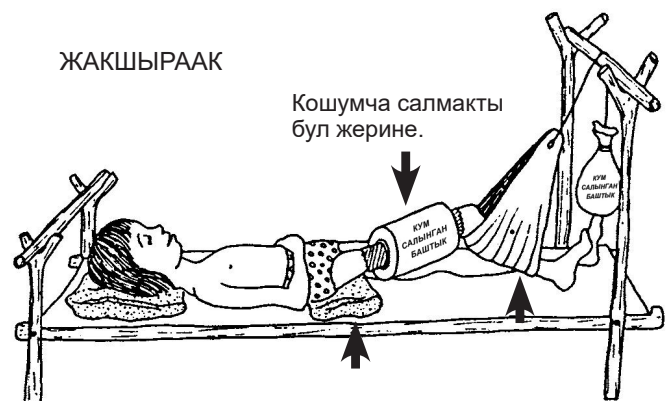

Мындан тышкары, эгер бутту жазуу иш-аракеттерин аткарып жатып, шыйрак арткы бетинен карматылбаса, ал тизедеги **ашташынан чыгып кетиши** мүмкүн.

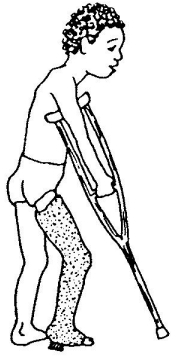
Басым келтирүү аянты дайыма кенен болууга тийиш. Тизеге, согончоктун арткы бетине жана сөөк-руйган жерлерге басым келтирүүгө болбойт.

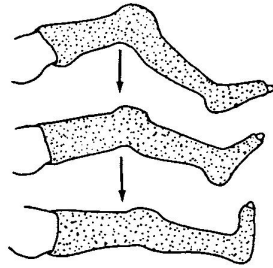
Эгер бала көпчүлүк убактысын керебетте өткөрсө, сүрөттөгүдөй чоюучу жасалгаларды колдонсо болот. (Тизе муунун жазууга аракеттенип жатып, жамбаш сөөк - кашка жилик муунунда контрактура пайда кылып албоо үчүн, аны жазылган абалында кармоого аракет кылыңыз.)

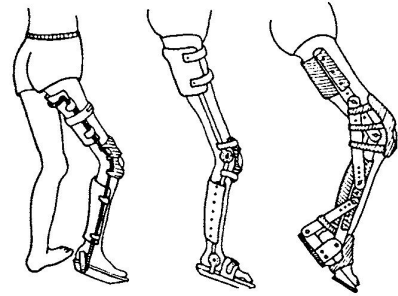
Бала ары-бери которулуп кыймылдап туруусун токтотууну талап кылбаган, контрактуларды оңдоонун бир нече ыкмасы бар:

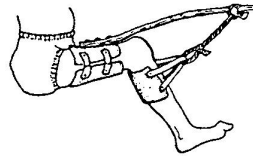
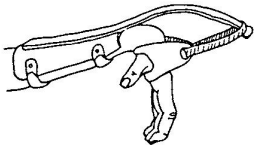
1. гипстөөнү биринин артынан бирин колдонуу

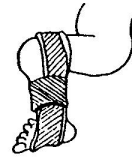
2. улам туураланып турма ортездер

3. бамбуктан же велосипеддин камерасынан жасалган, муунду чоюучу ийкемдүү жасалгалар

4. ийкемдүү бинт менен бинттөө

Биринчи 3 ыкманын артыкчылыктары жана кемчиликтери 85-бетте каралган. **Конкреттүү балага ыкмалардын кайсынысын колдонууну чечерден мурун, булар менен сөзсүз таанышып чыгыңыз.** 4-ыкма (бинттөө) негизинен жаңы төрөлгөн наристелердин маймактыгын оңдоо үчүн колдонулат (565-бетти караныз).

ГИПСТӨӨНҮН ЖАРДАМЫ МЕНЕН КОНТРАКТУРАЛАРДЫ ОҢДОО

Бул бөлүмдө тизе муунун гипстөө мисалын келтирдик, бирок так ушул эле ыкманы таман сөөктөр - жото жилик муундарынын, бут кетмендеринин, чыканактардын жана кырк муундардын контрактуларын оңдоо үчүн деле колдонууга болот.

Гипстөөнүн жардамы менен контрактураны оңдоо (PROJIMO)

Бутту гипстөө

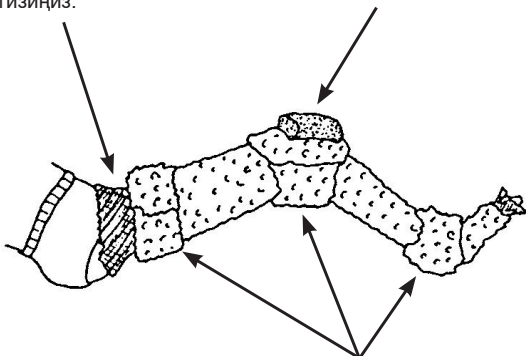
БИРИНЧИ ЖУМА

1. Бутту трикотаждык кездеме менен ороңуз же ага жамбашка чейин келген, тыгыз отурган узун байпак кийгизиңиз.

3. Тизени коргоо үчүн, анын үстүнө жумшак губканы же губка сымал резинкени коюп коюңуз.

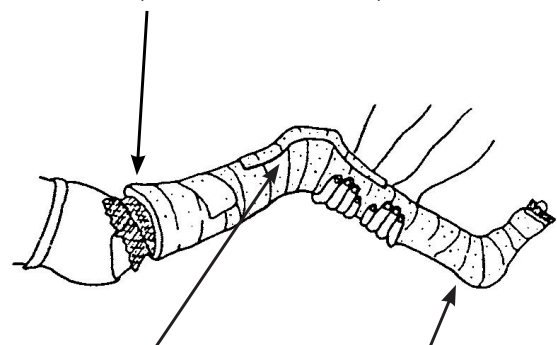
5. Бутту гипстүү таңуу менен ороңуз. Таңуу сандын өйдөкү бөгүнө чейин жетүүсүн камсыз кылыңыз.

7. Шыйракты тизенин астындагы балтырдан кармап, тизе муунун күчкө салбай, мүмкүн болушунча жазыңыз.

2. Байпактын үстүнөн бутту жумшак төшөм же кебез менен айлантат тегиз ороп чыгыңыз.

4. Санга, тизеге жана кызыл ашыкка жумшак төшөмдөн кошумча катмар ороңуз.

6. Бекемдөө максатында тизе муунуна узунунан гипстүү таңуунун узун тилкелерин коюңуз.

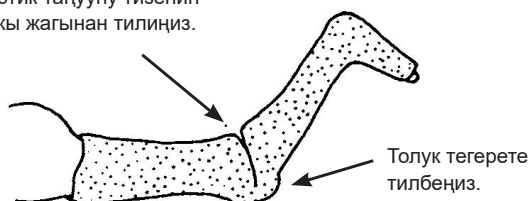
8. Бут кетменин тик бурчтуу (же күчкө салбай, мүмкүн болушунча буга жакын) абалына келтириңиз.

ГИПСТЕЛГЕН БУТТУ ШЫНААЛАРДЫН ЖАРДАМЫ МЕНЕН ЖАЗУУ

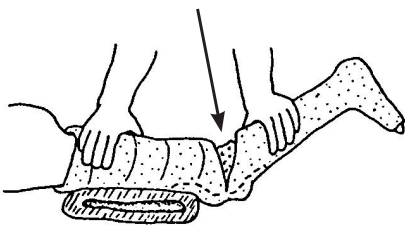
Ар бир нече күн сайын гипстүү таңууну бир аз түздөп туруу зарыл. Жаш балдарда, же контрактура жаңы эле пайда болгон болсо, муну ар 2–3 күн сайын аткарса болот. Көптөн бери бар контрактураларда бут түздөлүү жайыраак жүрөт. Материалдарды үнөмдөө үчүн, таңууну жумасына же 10 күндө бир жолу алмаштырып туруңуз.

ЭКИНЧИ ЖУМА

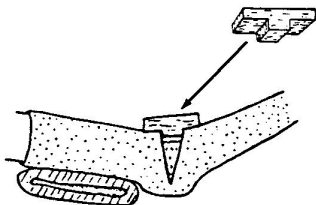
1. Гипстик таңууну тизенин арткы жагынан тилиңиз.

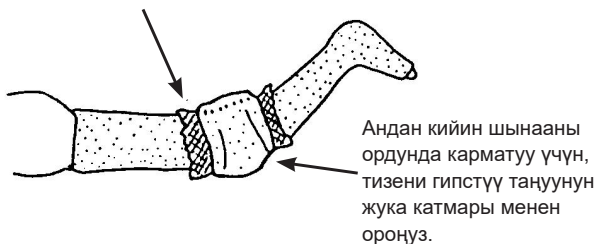
2. Бут бир аз түздөлүп, тилим ачылып калмайынча, бутту бир калыпта этияттап басыңыз.

3. Тилимди жыгач шынаанын жардамы менен ачылган абалында карматыңыз.

4. Тизени кездеменин кесими менен ороңуз.

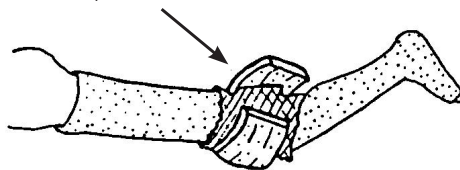
САК БОЛУҢУЗ! Бутту жазууда, ал бир аз ооруп баштагыча аны бир калыпта жылуу-жумшак басыңыз. Бутту өтө тез түздөөгө аракеттенбеңиз – *нервдер, тарамыштар* же муун жабыркап калышы мүмкүн.

Бутту жазуудан кийин, эртеси (же анын тегерегинде) бала тизесинин арткы жагы ооруп жатканына арызданышы мүмкүн. Эгер ооруу өтө эле катуу болбосо, бул нормалдуу көрүнүш. Балага аспирин берсеңиз болот. Бирок эгер бала басым келтирилген же сөөк уркуйган жерлер ооруп жатканына арызданса, эт оюлуулар пайда болуп келе жатпаганын текшерүү үчүн, таңууну чечиңиз же анда “терезелерди” кесиниз.

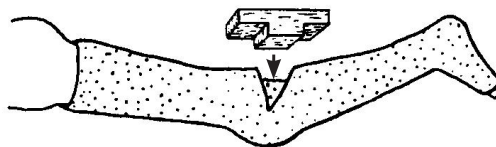
ЭСКЕРТҮҮ! Аяктарында сезгичтиги жоголгон баланы гипстөөдө, анда эт оюлуулар пайда болбошу үчүн, өзгөчө этият болуу зарыл. Муунду жазууда аны жеңил басууга гана уруксат берилет.

ҮЧҮНЧҮ ЖУМА

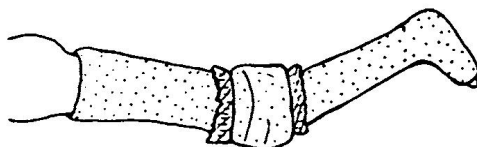
1. Тизеге оролгон гипстүү таңуунун үстүнкү катмарын кесип алып салыңыз.

2. Муунду этияттап дагы бир аз жазып, ага жазыраак шынааны салыңыз.

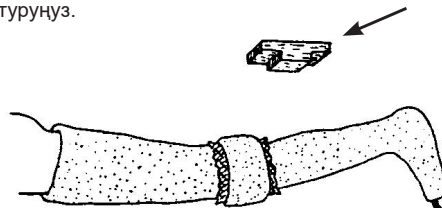

3. Андан кийин үстүнөн гипстүү таңуунун жаңы катмарын ороңуз.

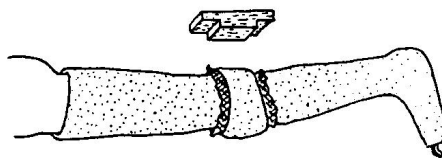
ТӨРТҮНЧҮ ЖУМА

Тизеге оролгон гипстүү таңуунун үстүнкү жука катмарын алмаштырган сайын, тилимге дайыма жазыраак шынааны салып туруңуз.

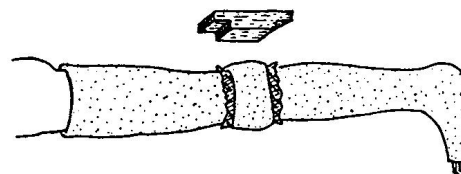

БЕШИНЧИ ЖУМА

Гипстөөнү тизе мууну толугу менен түздөлмөйүнчө же атүгүл артын көздөй бир аз ийилип, ушул абалында кармалып калмайынча улантыңыз. Андан кийин, тизени ушундай түз абалында кармап калуу үчүн, бүгүлбөгөн ортезди бир нече жумадан кем эмес убакыт такыр чечпей кийип жүрүү керек.

АЛТЫНЧЫ ЖУМА

Контрактураны оңдоо үчүн, 2 жумадан 6 айга (кээде мындан да көп) **чейин убакыт** талап кылынышы мүмкүн. Эгер 3 же андан көп ирет удаа оролгон гипстүү таңуулардан кийин деле бут эч жазылбаса, анда гипстөөнү токтотуп, хирургиялык операция жасатуу керек.

Оңой менен чоюлбаган бутту түздөө

Булчуңдарында тең салмактык жок (тизени бүгүүчү булчуңдар аны жазуучу булчуңдардан күчтүүрөөк)

болгондуктан тизе муунунда контрактура калыптанган, чоңоюп калган бала үчүн гипстүү таңууну алмаштыруу учурунда муунун дагы бир аз жазуу оор болушу мүмкүн.

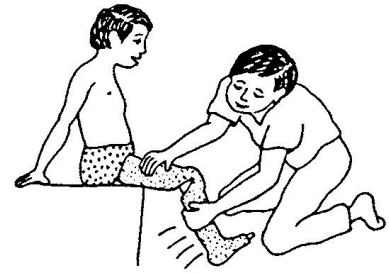
БУЛ
БУЛЧУҢДАРЫ
КҮЧТҮҮРӨӨК.

Эгер бутунан тартканда, ал жазылбаса, бала төмөндөгүнү аткарсын...

Бала булчуңдарын бошондоткондо, бутун тартууну улантыңыз. Буту бир аз жазылууга тийиш.

Бутун этияттык менен чоюну улантып, бул ыкманы бир нече жолу кайталаңыз. Бут тизе муунунда барган сайын бир аз көбүрөөк жазыла берет.

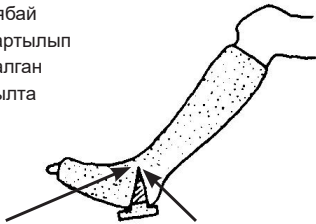
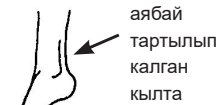
“Ат буту” түрүндөгү контрактураны оңдоо

Бут кетменин мындай контрактурасын

кээде гипстөө жана шынааларды колдонуу жолу аркылуу оңдосо болот.

Гипстүү таңуу чечилгенде, бут кетмени тик бурчта жакшы кармалгандай кылып, контрактураны чегинен ашырып жазууга аракет кылыңыз.

Гипстүү таңуу оролгондон кийин бала 24 саат ушул бутуна турбасын (эгер таманына төмөнкү сүрөттөгүдөй “така” бекитип берсеңиз, анда бутуна тура берсе болот). Антпесе, таңуунун таман бөлүгү ылдыйды көздөй чоюлуп кетип, жардам бербей калат. **Жандуу балдар үчүн гипстүү таңуунун таман бөлүгү абдан калың болушу керек.**

Гипстүү таңуунун астындагы таман сөөктөр – жото жилик муунунун үстүнкү бөлүгүнө жумшак төшөмдөн көбүрөөк коюу керек.

Тилим муундун алдынкы бетине чейин жетиши керек, бирок таңуу тегерете тилинбөөгө тийиш.

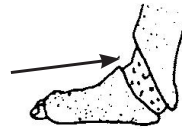
жыгачтан же резинкеден жасалган, басуу үчүн “така”

ЭСКЕРТҮҮ! Контрактураларды оңдоонун жогоруда сүрөттөлгөн ыкмасын колдонгондо, бул жерде эт оюлуу пайда болушу мүмкүн.

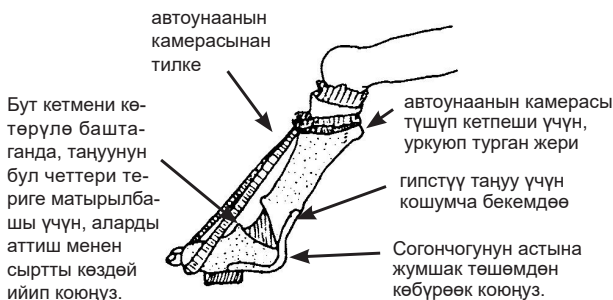

Басылган жеринде эт оюлуу пайда болбошу үчүн, гипстүү таңуудан тегерек бөлүгүн кесип алып салышат.

Дагы башка сактануу чаралары тууралуу 567-беттен караңыз (маймак бутту гипстөө).

Эгер баланын үйү алыс болсо, жана таңуусун ар бир нече күндө алмаштырып турууга мүмкүнчүлүк болбосо, таңуусун бат-баттан алмаштырып турууну талап кылбаган, бут кетменин кичинеден өйдө көздөй чоюучу жасалганы жасап көрүүгө болот. Төмөндөгүдөйду сунуш кылабыз:

САК БОЛУҢУЗ! Эгер бала үйүнө гипстик таңууда жибериле турган болсо, аны колдонуудагы көйгөйлөрдүн белгилери менен үй-бүлөсү таанышып алуусун жана аларды убагында тааный билүүсүн камсыз кылыңыз. Эгер бул белгилердин бири байкалса, баланы тезинен реабилитациялык борборго алып келиңиз, же таңууну өзүңүз эле чечип салыңыз.

Көйгөйлөрдүн белгилери:

- токтобой катуу ооруу – айрыкча басылуудан эт оюлуу пайда болушу мүмкүн болгон бөлүктөрдө
- бут манжалары караруу же түсү өзгөрүү
- сезгичтик жоголуу же күйүп жаткансуу
- чирип бараткан эттей жыттануу (кеч пайда болгон, өтө кооптуу белги)

Чукул кырдаалда **таңууну аспабысыз эле чечүү үчүн**, адегенде ага жылуу сууну синдирип, анан аны жазып, чечиңиз.

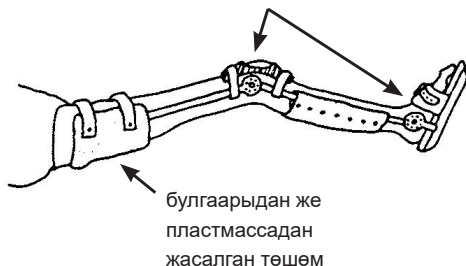
Эскертме. Бүтүн гипстүү таңууга салыштырмалуу мындай таңуу анча бекем эмес – абдан жандуу балада көпкө дейре кармалбайт. Аны көбүнчө бут кетмени же таман сөөктөр – жото жилик мууну бир аз капталына ийрийүү деформациясында гана колдонушат. Бут кетмениндеги контрактура улам оңдолгон сайын таңууну 2 же 3 жолу алмаштыруу зарыл болушу мүмкүн.

КОНТРАКТУРАЛАРДЫ ТУУРАЛАНМА ОРТЕЗДЕРДИН ЖАРДАМЫ МЕНЕН КАНТИП ОҢДОСО БОЛОТ

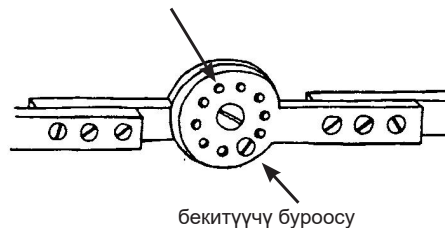
Мындай жасалгалардын артыкчылыгы – буларды тууралоо үчүн, **реабилитациялык** борборго келип туруунун зарылчылыгы жок, аларды үйдөн эле тууралап алууга болот.

Айрым өлкөлөрдө, белгилүү бир абалында карматып коюуну мүмкүн кылган, тизе жана таман сөөктөр - жото жилик муундары үчүн шарнирлери бар атайын **ортездер** сатылат. Өкүндүргөнү – алар абдан кымбат турат. Буга окшогон жасалганы чогултуу жергиликтүү тажрыйбалуу устанын колунан келет.

Тизе жана таман сөөктөр - жото жилик муундарынын абалдарын ар бир нече күндө өзгөртүп турса болот. Ушул ыкма менен аларды бара-бара жазууга мүмкүнчүлүк ачылат.

Жазуу бурчун өзгөртүү үчүн, буроону чыгарып, шарнирдик ашташтын элементтерин керектүү жаңы абалына жылдырып, кайра буроосу менен бекитип коюңуз.

Түзүлүшү кыйла жөнөкөйүрөөк жана арзаныраак түрүн туурасынан кесилиши тегерек же жалпак металл шиштен жасоого болот.

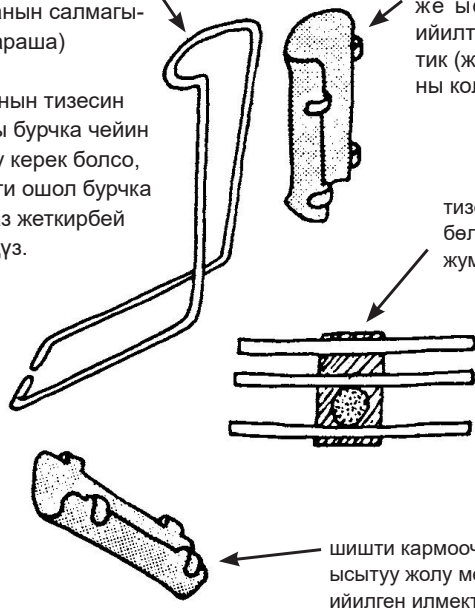
Туурасынан кесилиши тегерек металл шиш (себилжабдык)

шиштин калыңдыгы болжол менен 8 мм (баланын салмагына жараша)

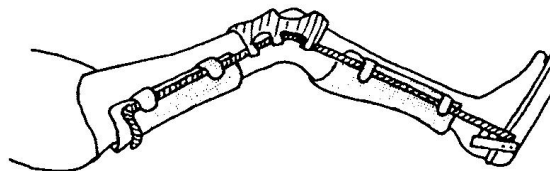
Баланын тизесин кайсы бурчка чейин жазуу керек болсо, шишти ошол бурчка бир аз жеткирбей бүгүңүз.

буттун формасы боюнча куюлган же ысытылып ийилтилген пластик (же булгаарыны колдонуңуз)

тизеден үстүнкү бөлүгү жазыраак жумшак төшөм

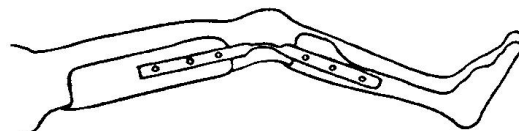
Металл шиштен жасалган мындай жасалгалар так буттун бүт узундугуна тагылуучу ортездердей эле колдонулат (543-бетти караңыз). Ар 2–3 күндө, тизе муунун бир аз көбүрөөк жазуу үчүн, шишти жаза ийип туруңуз. Мындай жасалганы көп акча коротпой эле жасоого мүмкүн. Бала басышы, көнүгүү аткарышы же эт оюлуу пайда болуп баратпаганын текшерүү керек болсо, аны чечсе болот. Бут улам түздөлгөн сайын, мындай жасалгаларды бала басканда деле колдоно алат - болгону таман бөлүгүнө жыгач така бекитип коюу керек.

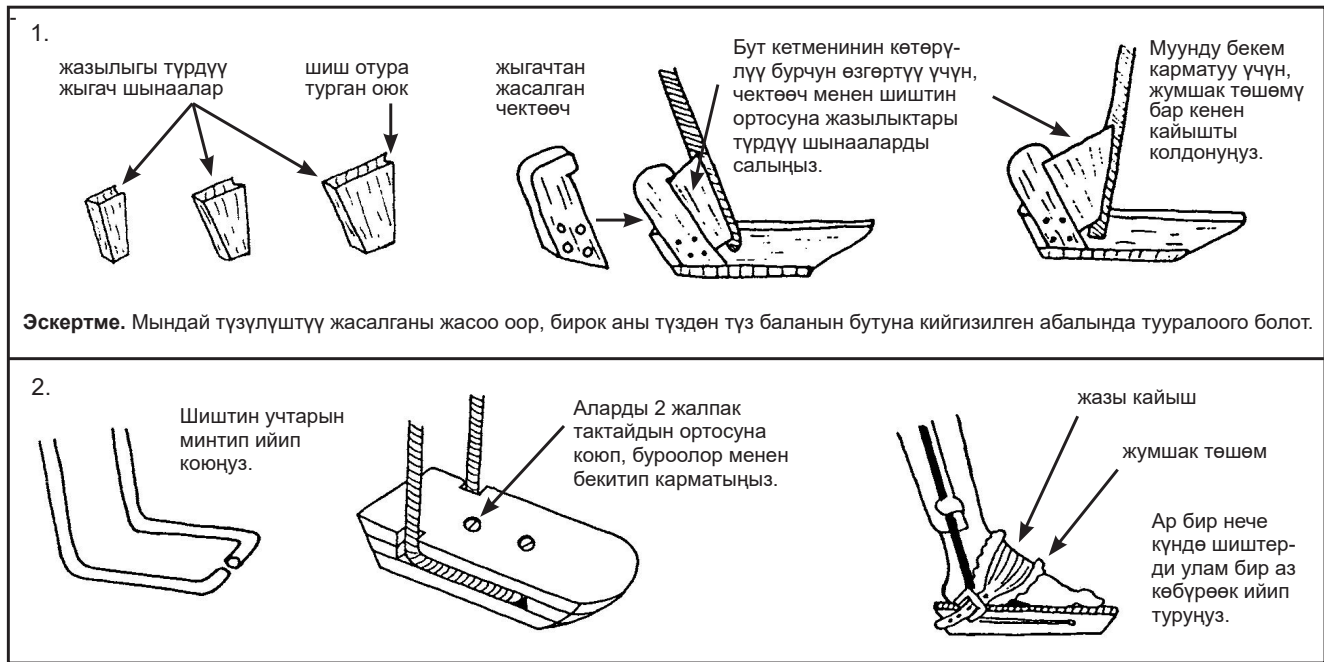
Туурасынан кесилиши жалпак металл шиш

Бутту бекем кармоого жарактуу, туурасынан кесилиши жалпак келген болот шишти колдонуңуз.

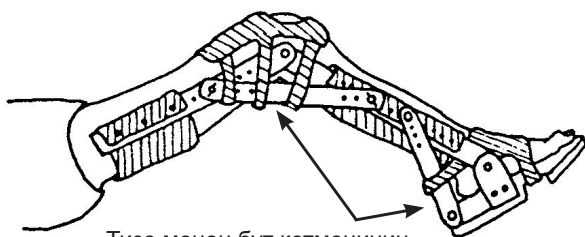
Бүгүлүү бурчун оңой өзгөртүп турууну жеңилдетүү үчүн, шиштин ортосун огу боюнча бурап коюңуз.

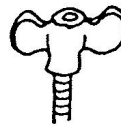
Таман сөөктөр - жото жилик муунунун контрактурасын оңдоо үчүн, туураланма ортездин эки түрдүү түзүлүшү

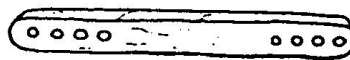
Тизе жана таман сөөктөр - жото жилик муундарынын контрактурасын оңдоо үчүн, жыгачтан жасалган туураланма ортез

Тизе менен бут кетменинин ортосундагы бурчту өзгөртүү үчүн, туурасынан бекитилген бул 2 элементтин абалдарын өзгөртсө болот.

Ортездин туурасынан бекитилген элементтерин ордунда бекем кармоочу бурамаларын чечүүнү "кулактары" бар үлүктөрдү колдонуу жолу аркылуу жеңилдетсе болот.

Туурасынан бекитилүүчү элементтерин жазылыгы 2 см, жоондугу 6–8 мм болгон бекем жыгачтан даярдаңыз.

Контрактураларды оңдоодо колдонулуучу жасалгаларды даярдоодо автоунаанын камерасын жана ийкемдүү же серпилгич келген башка материалдарды пайдалануу тууралуу маалыматтарды 85-беттен караңыз.

ЭСКЕРТҮҮ!

Эгер тизе мууну сүрөттөгүдөй болуп көрүнсө, жото жилик тизедеги ашташынан чыгып кеткен болушу мүмкүн. Тизени жазуу аракеттери бул көйгөйдү ого бетер начарлатышы ыктымал. Мындай жагдайда тизенин арткы жагындагы бир аз астыраак бөлүгүн гана этияттап басууга болот, бут кетменин басууга болбойт. Тизесин жаза баштоодон мурун, жото жилигин ашташындагы ордун кичинеден (шыйрагын абайлап алдыга тартып) этияттап коюп көрүңүз. Эгер мүмкүн болсо, кеңеш же жардам үчүн адиске же коомчодогу тажрыйбалуу медициналык-санитардык кызматчыга кайрылыңыз.

